

*My Daily Life as a Pedagogue
Моето педагогическо ежедневие*

ДА ЗАПАЛИШ ИСКРАТА

Дафинка Самарджиева

Основно училище „Любен Каравелов“ – Пещера

Резюме. Настоящата споделена практика има за цел да покаже какви дейности могат да бъдат използвани за повишаване на мотивацията на учениците за учене. Описва се организирането и участието им в различни класни и извънкласни мероприятия: викторини, рецитали, спортни състезания, информационни кампании, изразяване на гражданска позиция, толерантност и отговорност. Споделеният опит може да бъде полезен за учители, работещи с деца, за които българският език не е майчин и е проблем овладяването на материала поради езикова бариера. Проблемът е актуален и е все по-болезнен през последните години и всяка споделена положителна практика може да бъде от полза за нас, учителите.

Keywords: maternal language, Bulgarian language, language barrier, classes and extracurricular activities

„Посредственият учител разказва. Добрият учител обяснява. Отличният учител показва. Великият учител вдъхновява!“

Наскоро се натъкнах на тези думи и си помислих: „Колко истина в няколко думи! Това е то, ние, учителите, сме щастливи хора! Разказваме, обясняваме, показваме и след всичко това – вдъхновяваме, за което децата ни даряват с най-искрената обич на света!“.

Всеки учител има хиляди истории, които може да разкаже и да сподели своя положителен опит, който дава добри резултати и вдъхновява децата.

По традиция ОУ „Любен Каравелов“ – Пещера, приема ученици от два ромски квартала – „Едиверен“ и „Луковица“. За по-голяма част от учениците майчин език е турски, една малка част говорят на ромски. В семействата се говори на турски, гледа се турска телевизия и децата постъпват в училище, слабо владеещи български език. Много от родителите са неграмотни, образованието не е приоритет за тях, което води до незаинтересованост към училището и учебния процес. От тук произтичат и проблемите с ниския успех и непродължаване на образованието след VIII клас. Много от семействата търсят препитание в чужбина или из различни сезонни обекти на територията на страната. Това е предпоставка за честото напускане на училище от децата, преместване в друго населено място, смяна на училища, а нерядко и напускане на училище без уведомяване на ръководството. Друг проблем са ранните бракове. Почти всяка година има момичета на

14 – 15-годишна възраст, понякога дори 12 – 13-годишни, които биват задомявани и спират да посещават училище. От всичко това произтичат и проблемите със задържането на децата в училище, търсене на начини за овладяване на българския език и повишаване на успеха, търсене на начини за мотивиране и продължаване на образованието след VIII клас, а понякога и след VI – VII клас.

Преди 4 години, когато поех за първи път I клас в това училище, нарекох класа си „Моят социално-образователен експеримент“.

Още в първия учебен ден установих, че децата не разбират всичко, което им казвам. Кимаха с главици, но не ме разбираха. Започнах да използвам за преводачи тези, които имаха малко повече запас от български думи, и благодарение на медиатора, която е на разположение на училището, се справях в ежедневните трудни моменти.

Чудех се с какво да започна (нещо, което мога да обясня и да бъде разбрана с малко думички), за да дам началото на едно добро разбирателство, за изграждането на чувство за единност и свързаност на децата от класа, за изграждане на отговорно отношение един към друг и към нашия нов дом – класната стая и училището ни.

Първия урок, който проведохме, беше на тема: „И вратата я боли!“. Децата блъскаха вратата с все сила и реших, че трябва да се научим как да се отнасяме към новия си дом. Инвестирах 2 часа време, но четири години след това вратата на класната ни стая се затваряше изключително внимателно и ако някой външен си позволише да я „изтряска“, децата подскачаха и правеха строги забележки.

Вече знаех, че децата имат много малък запас от български думи, но установих, че обичат да се изявяват и да бъдат забелязвани. Реших да използвам това и започнах да ги подготвям да изнасят кратки сценки, като посещавахме детските градини, където малките ученици се изявяваха и получаваха признание. Това водеше до стимулирането им за още изяви.

В началото на II клас започнахме да организираме и участваме в различни кампании. На 26 септември отбелязахме Деня на европейските езици. Децата бяха изключително мотивирани и щастливи, че раздават информационни брошури на гражданите и обясняват какъв ден отбелязваме. Чувстваха се важни и информирани. Последваха Рома Прайд – Парад на ромските постижения. Подреждахме изложба в градската галерия. Следваше отбелязване на Деня на толерантността – 16 ноември, поздравявахме институциите по случай Василица, връзвахме мартеници на хората от града на 1 март, закичвахме малките деца от детските градини, на 8 април отбелязвахме Международния ден на ромите, като раздавахме информационни бюлетини, провеждахме спортни мероприятия и моите деца бяха щастливи, че са герои във всички тези събития. Постепенно забелязвах как добиват смелост, ставаха по-активни и имаха желание за изява. Освен че придобиваха умения за добро поведение в обществото, децата се стараеха и да се изразяват по-добре на български език. Всички тези дейности и мероприятия станаха традиция за класа и всяка година участвахме активно в отбелязването на всеки значим ден.

В часовете по литература започнахме да правим кратки драматизации на произведенията, които изучавахме, с цел да определят кои са героите, какви са техните характери, къде и кога се е случила случката и да могат да влязат в душата на героите. По този начин учениците се приучаваха да говорят по-правилно български език и да структурират изреченията си. В часовете по физическо възпитание си измисляхме различни игри – „Играта на съществителното име“, „Играта на прилагателното име“, „Играта на глагола“, и всичко, което ми хрумваше на момента. Деца, които в началото отказваха да се включат, в един момент сами предлагаха да играем. След бурните емоции се учехме заедно да дишаме и да укротяваме агресията.

В началото на IV клас, след четиримесечен престой у дома и без никакъв приток на българска реч, децата бяха забравили голяма част от изученото. На тестовите входящо ниво по БЕЛ показаха задоволителен резултат. Въведохме тетрадка „Прочети ме!“. В нея записвахме непознатите думи и когато повторно ме питаха за значението на вече обяснена и записана дума, напомнях: „Имате „Прочети ме“. Питайте нея!“.

Децата, вече свикнали на изяви, се включваха активно във всичко, което им предлагам да направим. Реших да наблегна на мероприятията, които изискват говорене на български език. През годината подготвихме и реализирахме няколко рецитала, като децата рецитираха стихове на български автори, които дори не бяха изучавани. Включихме „Опълченците на Шипка“, „Райна Попгеоргиева пред турския паша“, „О, Будители народни“, „Обесването на Васил Левски“, „Братчетата на Гаврош“, „Край огнището“, „Отечество любезно“, „Химн на Република България“, „В Родината“, „Вятър ечи, Балкан стене“, „Радецки“, „На Кирил и Методий“ и мн. др. Самата подготовка за рециталите беше много ползотворна. Децата се стараеха да рецитират по начина, който им показвам, останалите, в ролята на слушатели, научаваха стиховете на съучениците си и един друг се подкрепяха. Когато приключвахме с репетициите, искаха да чуят по още веднъж от станалите им любими стихове.

Проведохме два поредни рецитала под надслов „Аз обичам България“, като първия свързахме с 14 февруари, а втория – с Трети март. Децата бяха много ентусиазирани и дадоха всичко от себе си, за да се представят запомнящо се. Това ми даде надежда, че можем да продължим с изявите, на учениците да им е интересно и в същото време да „тренират българския език“. След рециталите проведохме викторина, отново на тема „Аз обичам България!“. Подготвихме въпроси от историята на България, данни за видни исторически личности и събития за страната ни. Преди провеждането на викторината посетихме музея в града, музея в съседното село Радилово и църквата в Батак, за да придобият децата визуална представа и да получат повече информация за миналото на родния си край.

В Пещера се изгражда крепост, датираща от византийската епоха – крепостта Перистер. Посетихме все още неоткритата тогава крепост и децата с интерес наблюдаваха находките, задаваха адекватни въпроси, имаха възможността да докос-

нат огромните делви, в които траките са съхранявали провизиите си, да разгледат крепостта и да научат за бити на хората от онова време. Направихме разходка из града и посетихме всички паметници. Не оставаше време да скучаем.

Първоначално проведохме викторина между двата четвърти класа. Децата се надпреварваха да отговарят на въпросите, тъй като вече имаха доста богата информация, която беше и визуално подплатена. Това им даде увереност и самочувствие, че имат знанията, и когато се обяви провеждането на следващата викторина за V – VIII клас, те заявиха, че желаят да участват и да мерят сили с по-големите от тях ученици. Представиха се чудесно. Доброто им представяне ги мотивираше да искат още и още изяви. Постепенно придобиваха смелост, че могат. Искаха да се състезават с по-големите ученици във всякакви направления. Момчетата искаха да играят футбол, момичетата искаха да играят „Народна топка“, активно участвахме в конкурси за рисунки и общоградски училищни мероприятия. Накратко – вече искаха да участват във всичко.

Проведохме футболен мач между четвъртите и петите класове. Подготовката беше много трескава. Измислиха име на отбора си – „Сините орли“. Направихме плакат с името на отбора. Момичетата се организираха да подкрепят момчетата.

Всичко беше перфектно организирано, единствено не беше взет под внимание фактът, че могат да изгубят мача и да бъдат победени. Да, но често това се случва в живота, случи се и на нас. Отборът ни беше разгромен с резултат 5:3. Последва истинска трагедия. В следващите няколко дни се учехме как да се справим със загубите и да продължим напред. Заедно плакахме, съветвахме се, давах им кураж, давах им примери, че в живота не всичко е успехи, има и загуби. Несполуките трябва да се превъзмогнат, да си вземем поука от тях и това да ни направи по-знаещи, за да можем да преодоляваме следващите предизвикателства.

Момчетата бяха много амбицирани, че трябва да получат реванш. Тренираха във всеки възможен момент, в междучасията, във времето между часовете и занималнята, оставаха след занималня, тренираха на ливадите в почивните дни. Когато проведохме следващата среща с V клас, резултатът беше 8:3 за IV клас и те буквално полудяха от радост, че са успели.

Последва нов разговор на тема: „Упоритост при преследване на мечтите и как да не се самозабравяме, след постигнат успех“.

В IV клас учениците вече разполагат с определен обем знания, натрупали са опит и това дава възможност на учителя за провеждане на повече интересни за тях занятия, в които да бъдат активни участници. Тъй като основните ни проблеми са слабото владение на българския език и ниската мотивация за продължаване на образованието след VIII клас, сметнах, че е необходимо по някакъв начин да мотивирам учениците си. Исих да ги провокирам към активно участие в учебния процес и като цяло да бъдат активни и съзнателни личности в живота. Реших да проведа урок на тема: „Аз сбъдвам мечтите си!“. Идеята възникна спонтанно и ми хрумна „подказана“ от децата. Дочух преди Коледа, че се организираат да

купуват подарък за мен. Казах им, че материалните подаръци не ме радват. Най-големият подарък, който могат да ми направят, е след 10 – 15 години, когато вляза в поликлиниката, някой от тях да ме лекува, когато вляза в общината, някой от тях да ме посрещне, когато вляза в училище, да видя някои от тях вече като учители и така изреждах различни професии. Последва надпревара да ми обещават кой какъв ще стане и как един ден ще се гордея, че са били мои ученици.

След коледната ваканция приближаваше рожденият ми ден и децата започнаха да ме подсещат за това предстоящо събитие. Тогава им предложих, ако все още държат да ми направят подарък, да напишат своите мечти и в паметния ден да ми ги подарят. Последва трескава подготовка. Децата ходеха с лист и химикал, допитваха се един друг, допитваха се до останалите учители и създаваха своето бъдеще. Аз, от своя страна, подготвих мотивираща презентация, декупирах кутията на мечтите със снимка на класа, картичка за всяко дете със снимка – детето и аз на фона на цветната дъга, която е саморъчно нарисувана в класната ни стая. Изработих разделители за книга, върху които написах цитати за знанията и мечтите. Цялото училище знаеше, че предстои важно събитие в IV „Б“ клас и искрено се надявам този ден да остане паметен и незабравим за учениците ми.

Започнах часа с приказка за едни деца, които постъпили в I клас през далечната 2010-а година, сега вече са в IV клас и разказвах историята за тяхното развитие, а децата бурно възклидваха, когато разпознаваха себе си като герои от приказката. След като изгледахме презентацията и те вече бяха готови да ми подарят мечтите си, настъпи най-важният момент. Всяко дете идваше до мен, казваше какъв или каква ще стане и защо точно това иска и пускаше мечтата си в кутията. Когато всички се събраха около мен, им казах, че следва най-важното обещание в живота им и трябва да са напълно сигурни в това, което ще кажат. Който не е готов, може да се оттегли и да наблюдава от страни. Аз изричах 10-те обещания, а децата повтаряха след мен:

Обещавам

1. Ще помня приятелите си и ще бъда до тях винаги когато имат нужда от мен! Обещавам!

2. Всеки ден ще правя по една добрина на някого, който има нужда от нея! Обещавам!

3. Ще се грижа за родителите си и ще им бъда благодарен, че са ме създали! Обещавам!

4. Всеки ден ще научавам по нещо ново, което е полезно за мен, и ще се усъвършенствам! Обещавам!

5. Ще се уча от грешките си и няма да ги повтарям! Обещавам!

6. Винаги ще забравя думичката „Не мога“! Обещавам!

7. Ще си поставям цели и ще ги постигам! Обещавам!

8. Когато постигна поредната си цел, ще помня пътя, който съм изминал до нея, и няма да забравям откъде съм тръгнал! Обещавам!

9. Ще сбъдна мечтите си! Обещавам!

10. Ще помня този ден и какво съм обещал! Обещавам!

След този свещен ритуал децата сякаш станаха различни, бяхме едно цяло, а кутията с мечтите и обещанията беше най-ценната ни придобивка.

Дните минаваха, ние правехме всеки ден по нещо ново и се готвехме за външното оценяване.

То дойде и отмина и класът показва доста добри резултати. Не това обаче е критерият за мен, от който да остана доволна. В един момент и аз, и децата си дадохме сметка, че наближава часът за раздяла. Никой не обича разделите, а още повече ние, учителите, които се привързваме към учениците си и ги обичаме като свои деца. Естествено, те ми зададоха и въпроса: „Какво ще правим, госпожо, догодина, когато ние ще бъдем в V клас и ти вече няма да ни учиш?“.

Мисля, че вече имам отговор и на този въпрос. За 4-те години, прекарани заедно, успях да изградя един здрав колектив. Децата са много задружни, умеят да работят в екип, бързо се организират, активни и дейни са и с тях могат да се организират всякакви мероприятия. Умеят да си разпределят задачите и да ги изпълняват, дисциплинирани и отговорни са и на тях може да се разчита. От следващата учебна година учениците от вече бившия ми клас ще бъдат едни добри участници и сътрудници на Ученическия парламент и ще продължим съвместната си дейност.

„Щастливец е онзи, който се е научил да се възхищава; да следва, но да не подражава; да хвали, но да не ласкае; и да води, но да не манипулира!“

„Понякога – каза Пух – най-малките неща заемат най-голямото място в сърцето ти!“

TO SPARK THE FLAME

Abstract. This shared practice aims to show the activities through which I succeeded in influencing my students and increase their motivation to learn. The article describes the organization and participation of the students in different classes and extracurricular activities: quizzes, recitals, sports events, information campaigns, expression of citizenship, tolerance and responsibility.

The shared experience may be useful to teachers who are working with children to whom the Bulgarian language is not a maternal language and the assimilation learning process is problematic due to the language barrier. The problem is current and has recently become more painful, therefore any shared practice could be useful to us, the teachers.

✉ **Mrs. Dafinka Samardzhieva**
Primary School “Lyuben Karavelov”
Peshtera, Bulgaria
E-mail: dafisamardzhieva@abv.bg